

HISTORICÆ;

PRIOR,

QVA RIGENSES

AD SERENISSIMUM SIGISMUND. III. POLON. REGEM,

May. Ducem Lithuan. causas perscribunt, ob
quas se urbemque suam, Livoniæ metropolin in potestatemSerenis, GUSTAVI ADOLPHI Sueciæ, &c. Re-
gis, & quibus conditionibus de-
derint.

POSTERIOR,

CHRISTOPHORI RAD-
ZIVILII PRINCIPIS BIRZARVM, &c.invectiva contra Rigenses, qui fortiter re-
sistere debuerint.*Verag, epistola lectum est dignissima.*

FRANCOFVRTI:

ANNO M. DC. XXII. 28

SERENISSIME ET POTENTISSIME PRIN-
ceps Domine, Dn. Clem.

Servitia & obsequia nostra promptissima cum
veneratione.

Non dubitamus R. M. V. auditione jam accepisse, summoq;
dolore affici: in eam fortunam nos fatali quadam rerum
conversione devenisse, quam nec ipsamet R. M. V. unquam
credidit, nec nos eventuram aliquando opinari sumus; Sed
Deus Regnorum & Imperiorum terminos constituit, ac mutat, pro ut
si ei visum fuerit, nec humane sagacitati datum est, reconditos Divini
mysterii recessus perscrutari, qualemcumq; tandem duritiem vel ini-
quitatem pra se ferre videantur. Meminit S. R. M. V. tam in proxi-
mè præteritis generalibus Comitibus per nuncios nostros publicè, quam
privatim literis nostris frequentibus periculi magnitudinem à Suecica
Regno nobis imminentem, humillime & querelâ voce exposuisse. A
nonnullis sanè, rem & tempus prudenter penitentibus, fides nobis ha-
bita fuit: à nonnullis vicissim derogata, qui vel præoccupati animi af-
fectione, vel sinistra aliorum crudelitate & opinione ducti fuerunt:
gavisi tamen fuimus; quòd Republicâ, gravissimo Turcico bello alibi
implicata, R. M. V. partem à iquam sollicitudinis suæ in miseram Li-
voniam derivare ac perficere dignata fuit: ut Illustrissimo Principi
Domino RADZIVVILO Campiductori Maj. Domino Lith. cura tu-
enda Livonia publica autoritate committeretur. Collegeratis mox co-
pias aliquas, ut nobis relatum est. Sed quæ alio postea adductæ sunt;
quòd non leves autores securitatem Livonia, quocumq; tandem animo
pollicerentur. Deinde aures S. R. M. V. iteratis literis cum fatigamus
responsum tulimus: Illustrissimo Domino Palatino Vilnensi curam Li-
vonia defendendi incumbere: quo audito, haud parum turbati sumus,
quibus jam notum erat: eundem Dominum Palatinum ad subeundas
Generalis in Polonia Ducis vices esse à R. M. V. in Podoliam evocatum;
cui gravissimo oneri suscipiendo, ut maxime suffecturus sit; tamen
Livonia curam eum vix in tanta rerum mole gerere posse, & jure fore

E XVI⁹⁵
radzi

excusatum. Postea iterum ad Illustriss. Campiducem remissi fuimus: cum bona pars temporis effluxisset: hostis verò noster summo studio ac diligentia ad rem conficiendam pergeret. Quamobrem non destitimus, deinceps quoq; tam S. R. V. M. quanquã maximis occupationibus distortam, quam ipsum Dominum Campiducem orare, interpellare, obsecrare: ut qua fieri posset, summa celeritate auxiliares copia cogerentur; ac in Livoniam mitterentur. Facilem enim & expeditum brevemq; esse è Suecia in Livoniam transitum, qui à nemine presenti-ri vel prænunciari queat. Itaq; operam dandam esse Domino Campiduci, ut prior possessionem campi adipiscatur, sic enim multis rebus potior futurus sit: posteriorem verò, ut ut bene instructus armis veniret, multis in commodis obnoxium fore. Quamvis autem Dominus Campidux ad summam diligentiam nihil reliquum fecisse videatur: quominus justum exercitum & maturè colligeret, ac in Livoniam duceret; tamen ab hoste tum nostro, diu bellam preparante, præventus fuit, qui classe sua instructissima portum flumeng; Luna mox occupavit, militemq; incontinentem expesuit, ac post paucos dies adventantibus reliquis copiis terrestri itinere in orbis conspectum univversus exercitus prodiit: castra metari cœpit; aggeres forsan munitiones plurimas admirabili festinatione duxit & formavit: deinde grandioribus tormentis summa vi ac vehementia pinnas munitionum nostrarum, ita verberavit ac quassavit, ut vix consistendi locus fuerit: nihilominus animo impavido, quantum omnino, per vires nostras licuit, restitemus, & vices reddidimus: ut non pauci in castris hostilibus ceciderint. Sanè non parum nos sollicitudo curaq; incesserat; quòd trecentos tantum milites, licet summo studio in viciniore Germania ac Livonia conquestos conducere potuerimus. Nam Dania Rex aliq; Principes militem cogentes, & amplo stipendio allicientes, magno nobis impedimento fuerunt: in ipsa verò Livonia, armis virisq; omninò exhausta, frustra milites conquesti fuerunt: huic tamen malo, ut quacunq; ratione mederemur, equitum præfectus Condonem & labarum, qui Illustriss. Dn. Zamoscio Palatino Kioviensi operam obstrinxerat, sed serò venturus erat, peculiari stipendio conduximus: ut acri in communi periculo præessent. quæ res vires nostras distraxit ac labefecit. Quamvis autem cives nostri, milesq; micrà animorum ala-

eritate quævis pericula subire non detrectauerint: tamen singulas ferè
 diebus non paucos fortuna belli absumsit: sed spes auxilii à Republica
 ferendi animos diu sustentauit: Præsertim cum Illustriss. Dn. Campi-
 ductor ultra Dunam conspiciendum se præbuit, ac velitando hostiles
 ibidem copias aggressus fuit; quæ tamen vix duodecim partem exerci-
 tii efficiunt. is enim, ut ex certissimis autoribus didicimus, non agin-
 ta novem vexilla peditum, equitum viginti & unum in singula ve-
 xilla centum & quinquaginta viris computatis complectitur. Postea
 verò quum à duabus septimanis aliquot diebus, ex quo Dominus Cam-
 piductor vnã tantum noctem moratus recesserat, nulla amplius spes
 suppetiarum affulsit: Ciuitas verò arctiori indies obsedione premere-
 tur: numerus militum ad dimidiam partem imminueretur: Ciuium
 quoque iuuenumq; non pauci interissent, non ita ex omnibus partibus
 hosti occurrere potuit, ut voluntas & necessitas nostra requirebat. Igi-
 tur propius ad munimenta nostra mouens hostis nocturno tempore ea
 suffodire, cuniculosq; agere ita properauit, ut tribus in locis eos perse-
 cerit, longumq; in spatium 14. nimirum diduxerit, suppositis 24. ca-
 dis puluere instructo, repletis iam iam in arcem cum certissima super-
 stantium pernitie disiecturus erat, nisi femineæ sexus & per dulonum
 misericordia animum oppugnantis subiisset. Itaq; omni humani au-
 xilii respecta nobis preciso dum ne vnus quidem de quingentis illis pe-
 ditibus, quos Gedano submissum, ut Maestas V. promiserat, compare-
 ret, essetq; res ad extremum adducta discrimen, habito cum Domino
 Castellano, aliisq; Nobilibus, tum equitum Præfectis Capitancisque, &
 rei bellicæ peritis consilio rem desperatam esse omnibus conclamanti-
 bus, in colloquium deuenimus, pactiq; incolumitatem vxorum, libero-
 rum, tum omnium iurium ac libertatum nostrarum, in fidem ac ditio-
 nem Serenissimi Regis Gustauæ Adolphi concessimus, quã in re admira-
 bilem victoris clementiam & lenitatem satis prædicare non possumus,
 qui summa moderatione animi, hanc fortunam suam superauit, ac
 nos viuere coëgit, idq; supplicantiibus nobis benignissimè largitus est,
 ut si intra triennii spatium pax æquis conditionibus, inter vtrunque
 Regem coiret, cum omni jure ac libertate illibata in ditionem R. M. V.
 redeundi nobis potestas sit sanctè coram S. R. M. V. affirmamus, idem
 coram Dei Iustissimi & omnium Angelorum conspectu, in vltima illa
 mundi

mundi disquisitione testificaturi, paratissimos nos fuisse unà cum uxori-
 bus, liberis, omnibus fortunis, certissimam oppetere mortem, si vlla
 vel laus vel utilitas ad R. M. V. & Reipubl. promanare potuisset, nisi
 quoq; pietas erga Deum, & fidei nostrae commissos, à tam crudeli faci-
 nore ac furore nos reuocasset, quem ipsam Maest. V. ad improbatam
 persuasum nobis fuisse. Quorum autem culpa hoc Reipubl. Polo de-
 trimentum acciderit, Deus iudicabit, qui omnium animorum occultos
 recessus perspicit. Dum autem facere coacti sumus, quod diuina huma-
 naq; jura, ac naturalis ratio, tum omnium gentium laudata exempla
 permittunt. Supplicamus R. M. V. ut non vol. ntati, vel vlli culpa no-
 strae, sed fatali cuidam ac immutabili rerum conuersione imputare di-
 gnetur, quin summa ope in eam curam incumbat, ut omnis Chri-
 fundendi innocii Christiani sanguinis in caelum clamantis è medio
 tollatur, pax firma tandem stabilitur, vastationibus & direptionibus
 finis imponatur, quinq; oppressis & defatigatis populis restituatur, ali-
 oquin caelum & terra testimonium contra iniustos oppressores perhibe-
 bunt, & ira diuina magis magisq; accensa iisdem dolorem sempiter-
 num inuret. Certè Livonia omnis ad tantam Christiani sanguinis ef-
 fusionem nunc nauseat ac horret. Deus victoriarum auctor S. R. M. V.
 optatissimum triumphum contra barbaros gentes largiatur, cuius
 gratie innocentiam nostram commendamus. Datum Rigae, 20. Sept.
 Anno 1621.

CHRISTOPHORUS RADZIWIL

Dei gratia Dux Birzarum & Dubiticorum Sac. Imp. Princeps,
 exercitum May. Dux Lithnae Dux campestris.

Speçtabili Senatui ac omnibus Ordinibus ciuitatis Rigenfis
 salutem.

POsteaquam de deditioe Vrbs vestrae, certis primum nunciis, deinde lire-
 rum vestrarum significatione accepi: equidem pro eo, atq; par erat, gravi-
 ter casum hunc & acerbe tuli: non quod iacturam istam, S. R. M. Da. no-
 stro Clementissimo, & Reipubl. damnum aliquod irreparabile afferre exi-
 stimem; sed quod vobis, fortunisq; vestris fatalem quandam & funestum diem
 perfentiscere mihi videar. Nec sane tam inhumanus sum: vt humanis non inge-
 mificam casibus: nec tam durus, vt amicitiae, quam vobiscum integre colui, ob-
 liuisci queam. Qualem itaq; habueritis amicum haestenus, nunc tandem cum S.
 R. Maestati & Reipublicae, eademq; opera mihi quoq; amici esse desistis, co-
 gnoscite, & simul quid de facto vestro sentire cogar, quidq; R. M. & Rempub. de

eo iudicaturam putem, accipite. Urbem florentissimam, omniq; rerum & armorum copia instructam & abundantem, cum spes propinqui auxilii præsto esset, vltro hosti tradidistis: oblitus nexus & sacramenti, quo R. M. & Reipubl. obstricti tenemini, nec satis memores; tam festinatum & præceps consilium quos tandem maneat exitus. Quod enim destitutionem primum, deinde vim hostilem querimini; excusationem hanc quoniam pacto R. M. rotiq; orbe fisis approbaturi, vobismet ipsis reputandum relinquo. Ac primam quidem prætensionem quod attinet; efflagitasse vos opem & auxilia Reipublicæ: verum & fatendum est; sed nec id falsum aut diffidendum; opem & auxilia Reipubl. in Comitibus Regni decreta, ac tandem ingruente bello submissa vobis esse. Hic fortassis, vel tarditatem vel infirmitatem suppeticarum accusabitis. Sit sane aliqua in ferendo auxilio mora interiecta; idcirco ne vos à nobis publicè desertos, vsque ad invidiam apud externos iactabilis, cum & auxilia non ita, vt cupiebamus maturè, non tamen vicissim sic fero venerint, quin præsentem calamitatem, saltem ad paucos adhuc dies durando declinare in manu vestra esset: & tarditas ista civis potius causæ, quam obliuioni aut incuriæ vestri periculi imputari deberet. Quicquid enim hic moræ fuit, totum id cum in hostem, Commissarios vestros in tractatibus eludentem, ac sub induciarum spe, bellum integro triennio contra nos præparatum, occultantem, reiici debet, tum in sinistras suggestiones, quæ, vt scribitis, effecerunt, ne nos priores possessionem campi adepti fuerimus, quod si penes eos, qui infidam pacem suggererant, hæret crimen huius tarditatis: quid causæ est: quo minus vestra vos istius culpæ condemnet confessio, qui literis quibusdam vestris ante deditionem datis, diffiteri non potestis; cum ante 20. diem à cœpta obsedione exactum, signa nostra volitare in vestro atque hostis conspectu videretis: nempe nostra vos paucitas animos despondere cogit. An vos fortunam belli numero bellatorum metimini, ac non potius præpotentis Dei Patrocinio, qui meliori causæ deesse non solet? quoties in eadem causâ eundem hostem longè imparibus copiis congressi superauimus? excideruntne animi tot inclyta nostrorum decora & victoriarum trophæa, quib. magnū illud numen testatū est, esse sibi curæ inique suscepti belli, vltro neum? Nec mihi deérat, animus per ausa & vestigia maiorum vadendi: dedisset mihi, vtinam, nuper ad ripam Dunæ pugnandi copiam hostis: cum etiam afflictam morbo & profligatam valetudinem meam decernendi cupidus in propulsationem periculi vestri impendere non dubitarem? sane longo iam post hominum memoriam tempore regiones istæ non nisi exigua manu, contra numerosos hostium exercitus defensæ sunt, ut mirari mihi sciebat: potuisse vos hoc tempore numerus exercitus nostri despiciere: cum præsertim indies acutior fieret, & confluentes vndiq; copiæ expectarentur. Paucitatem quoque conducti præsidii prætenditis: id verò sub admirationem venit: civitatem longo iam tempore præsentis belli præficiam, tam malè de mercenario milite sibi prospexisse, cum tamen memoria hominum nondum excefferit: tempore pacis longè maiorem eorundem numerum intra mœnia sua alere consuevisse. Quid? quòd præter Urbanum cohortem, equitum quoque præsidium à me concessum, tuendæ vrbi superfuit. Sed præterea itane masculæ virtutis Riga inops fuit: vt etiam absq; conducto milite vigiliis atque laboribus ciuium suorum, vltra exiguum mensis vnus & octo dierum spacium defendi nequirent? miles stipendio astringitur: Vobis verò pietas, vobis fides, vobis omnia diuina humanaque iura, in tanta præsertim plebis concordia & constantia, necessitatem durandi imponebant. An pauca præteriti, præsentisque temporis habuistis vrbium exempla, quæ in tristissimam conditionem ac deploratissimam fortunam, (licet in causâ haud iusta) sese vltro ducere, quam in fidem oppu-

gnantis concedere maluerint. Vobis verò quid defuit? An vos inopia civitatis commearu, & annona non modo ad necessitatem, sed etiam ad abundantiam instructissima terrebat? an de suppetiis S. R. M. iam iam reddituri desperabatis? At qui literis meis per vestros internuncios transmissis, testatum vobis feceram: me ab vrbe recipiendarum reliquarum copiarum causa saltem ad castra digressum fuisse, ac interea minimè otiarum esse: licet id in vestro conspectu non fieret: quis animo suo percipere, aut coniectura assequi poterat? nos nulla fracti animi significatione data, interea, dum redeunte morbo implicitus, iam iam ventura auxilia præstolor, tam festinatam deditioem, me nullo modo præmonito deperaturus fuisse? Sed nimirum ruinam turreum supposito pulvere pyrio machinatarum declinare voluistis? Pumi ne Rigenfes genere oppugnationis sunt petiti? Aut nulla ex arte militari vitandi cuniculatio ostendebatur; cum in affluentia promptissimæ plebis fossiores deesse non possent. Denique cum tanta vos premeret necessitas: vt iam animos despondere inciperetis, grave videlicet aut factu nimis difficile fuit, me vix aliquot miliaribus ab vrbe distantem, impendentis discriminis commonefacere, qui dedecus hoc & detrimentum Reipubl. etiam mei capitis periculo, si qui foris lineret casusve Deusve antevertendum putavissem. Clementiam victoris prædicatis: hoc quidem homine & Principe Christiano, si quæ alia virtus maximè digna est. Sed si hæc vera sunt, vt vera esse, ex nostratibus intelligo, ac idè libenter, ipsi licet hosti, laudem hac in parte tribuo: Cerrè in istam clementiam deliquistis, siquidem vano timori ac metui ante deditioem nimium indulgistis, quantum dedecus, quæ culpa commissa sit, cedetis. Nunc quàm miser sit futurus, & calamitosus, adeo præcipitis consilii eventus considerate. Ac nescio sane, an non perire semel expugnatis fatius fuerit, quam lento veluti cruciatu confici: & cum sempiterna nominis infamia non vno letho interire? Riga enim, vt Suecis nunc fuit; ita breui nostratibus expugnabilis erit. Sed vos Rigenfes qualem sortem civitati vestræ, ex quo castitatem & integritatem fidei suæ amisit, tempora minitentur, videte: Taceo mala, quæ vos ab hostilibus præsidiiis manent: vt vt se prima dant initia, qui vobis civitatis vestræ munitiones, quas tam parvo negotio capi permittitis, nunquam sine numerosa militum custodia concedent: hanc libertatem quidem verbis polliceri, quàm re vobis, incolumen præstare proclivius erit: qua semel delibata, flatem suum vtinam vnquam recuperare possit. Indicate quantum de opibus vestris decrescet mercatura civitati vestræ, adempta? Sed quid dico de opibus? Imò quam angustam sortem, extremamque & naturales vestræ subiturae sint, maturè expendite. Quid vobis nunc vestra in Rempubl. profunt merita? quid decantata fides & fortitudo? si cum maximè florere debebant, exaruerunt. Infelix & nefastus dies, quo primum ad tractatus allecti estis: ille vobis incedit, quò minus fiducia meritorum vestrorum iura & libertates vestras apud R. M. & Rempubl. proferre possietis. Benè cum iis actum video, qui pulcherrima morte damnosam Patriæ deditioem in ista obsedione præverterant, melius eum iis, qui pro aris & focis strenuè dimicantes ab omnibus tractatibus puros, intemetatos & innoxios animos continuerunt: optimè eum illis, qui spontaneum exilium amplecti, ac desertis patriis laribus clementiam S. R. M. ac fidem Reipublicæ implorare constituerunt. Vestra de pace obtestatio satis est pathetica, sed hoc tempore permissis Marti habenis vix aliquid ponderis habitura: nisi tota res in integram restituta fuerit. Quis enim nò vitio verteret S. R. M. & Reipubl. si tam enomen iniuriam, quam nobis barbarico bello, intencus hostis, sic Christiani sanguinis nulla ratione habita, intulit, negligeret? Vt vt tamen est: vestrum est, pacem optare: non verò nos ad eam, in vito Rege, sancendam

8
dendam commonefacere. Apud nos enim, vt cuius ordini, ita multo magis Ma-
gistratui à Deo nobis concessio, sua debet constare libertas & prærogativa, quam
contentionibus in causa præsertim, tam iniqua violare fas non est. Quam vis au-
tem ita Dei gratia comparatus sum: vt æquitate causæ fretus, modò pugnam non
detereret, neque defugiat hostis, de summa verum decernere & possim & aude-
am, tamen ne à Pacis consiliis abhorreere videar: siquidem pars aduersa animum
suum candidam nobis declararet, pro ea, quam à S. R. M. & Reipubl. accepimus
facultate non parceremus labori: vt aliquid in salutem harum provinciarum
confici posset. Hæc sunt, quæ literis vestris provocatus respondenda duxi; quæ
quidem à nobis eo, quo à me scripta sunt, animo acceptum iri confido: cum in his
literis non hostem, sed veterem, vestrum amicum egerim: plus condolentiæ,
quàm iracundiæ, benevolæ commonefactioni, quàm minacibus verbis, vt pote sa-
lutaris, quàm exitii vestri cupidior, indulserim. Non possum enim dissimulare
meum causa vestra dolorem. Cum non inœnia, non ædificia, non turres vestras,
sed virtutem Rigenfium toties à me summo conatu defensionem, & laudatam concidi-
diffe, elanguisse fractam, conculcatam insultationibus malevolorum; qui talia
de nobis dudum ominantes meum in vos effectum criminabantur, prostitutam
dolëam. Valetè, pristinos animos capeffite, ac R. M. & Reipub. nostræ de profligatis
ante 27. dies barbarorum quinquaginta millibus ac obtento in
Valaisia campi Dominio congratulamini. Datum
ex castris.

